

Portrety bez IPN

Tekst: Witold Beres

**Hasło *Historia bez IPN* w roku szóstym nowej ery, licząc od kiedy przyda-
rzył się Budapeszt w Warszawie, nie jest może szokujące, ale nadal uderza
celnością. Widzimy Polskę nie z patriotycznych landszaftów i opowiadań
umoralniających, ale pełną błędów, fobii i kłamstw. I portret to doskonały
– bo w całej serii dominują dokumenty, dokumenty i jeszcze raz dokumenty.**

W ciągu ostatniego roku ukazały się dwa kolejne tomy z tej serii – przypomnie- nie zbrodni, jaką było wywołanie powstania warszawskiego (to już piąty tom o tym) i zbiór publicystyki historyka Bohdana Piętki zajmującego się historią KL Auschwitz oraz historią najnowszej Polski i Ukrainy.

Powstanie pokazane jest poprzez doku- menty mniej znane: „Gdyby zebrać wszystkie te koncepcje i snute przez kilka lat plany wy- buchów powstania, opracowywane przez Ko- mendę Główną ZWZ/AK, i wydać je, to powin- ny stać w księgarni w dziale baśni. Wszystkie założenia powstańczego zrywu były oderwa- ne od rzeczywistości (na przykład desant pol- skich oddziałów od strony Bałtyku) i mogą wzbudzić co najmniej niedowierzanie lub na- wet śmiech”.

Z kolei autor *Kłamstw o historii* otwiera tom Jerzym Giedroyciem („Nieszczęściem Polski jest to, że jej historia jest zakłama- na jak nigdzie w świecie”) i pisze: „Realiza- torów polityki historycznej charakteryzuje chęć wykorzystania historii do realizacji bie- żących celów politycznych, legitymizujących wiele posunięć decydentów. Sprowadza się to do działań umożliwiających legitymizację sprawowanej władzy i zniesławianie prze- ciwników politycznych oraz odpowiednie »mobilizowanie« społeczeństwa”.

W tymże cyklu mieści się także miniseria *Wyklęci nie święci* – opowieść o podziemiu powojennym, które jakże często było pod- ziemiem zwykłych bandytów (tu mamy już cztery tomy: „Ogień”. *Fałszywy mit*, *Zemsta za grobu Stanisława Pytla*, *Bezkarci zabójcy*

Basi Binder i *Wyklęci na Podlasiu*) czy seria *Polska Ludowa* (w tomach od 1944 po 1989).

Główny inspirator tych książek, wicere- daktor „Przeglądu” Paweł Dybicz zauważa, że on tylko chciał dać prawo głosu drugiej stronie. To słuszne podejście: uwagi Pawła Bożyka, głównego ekonomisty Gierka, czy Andrzeja Werblana, partyjnego ideologa już w czasach Gomułki, są stronnicze, ale prze- cięż relacje świadków mają ogromną wartość w myśleniu o historii.

Tenże Dybicz pisząc wstęp do tomu (kon- trowersyjnego nawet dla kogoś kto, jak niżej podpisany, kontrowersji szuka), zadaje waż- ne pytanie: „Oceniając Gomułkę, a i Edwarda Gierka, trzeba ciągle stawiać sobie pytanie: czy mogli inaczej? (...) Na ile byli samodziel- ni i na ile międzynarodowe uwarunkowania wpływały na ich politykę wewnętrzną i ze- wnątrzną?”.

Seria uderza celnością, zwłaszcza że zaczę- ła się w chwili, gdy niewielu było przekona- nych do konieczności prowadzenia rzetelnej debaty historycznej.

A hasło „Bez IPN” winno być dla nas wszystkich doskonałym punktem wyjścia do ideowej debaty środowiska opozycji wol- nościowej: po co historia i jak o niej mówić.

Zakłamana historia powstania. Tom 5. (Gen. Władysław Anders: Powstanie to zbrod- nia), redakcja: Paweł Dybicz, Fundacja Oratio Recta, Warszawa 2020.

Bohdan Piętka, *Kłamstwa o historii*, Fundacja Oratio Recta, Warszawa 2020.

